

Poczucie wpływu na sprawy publiczne

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

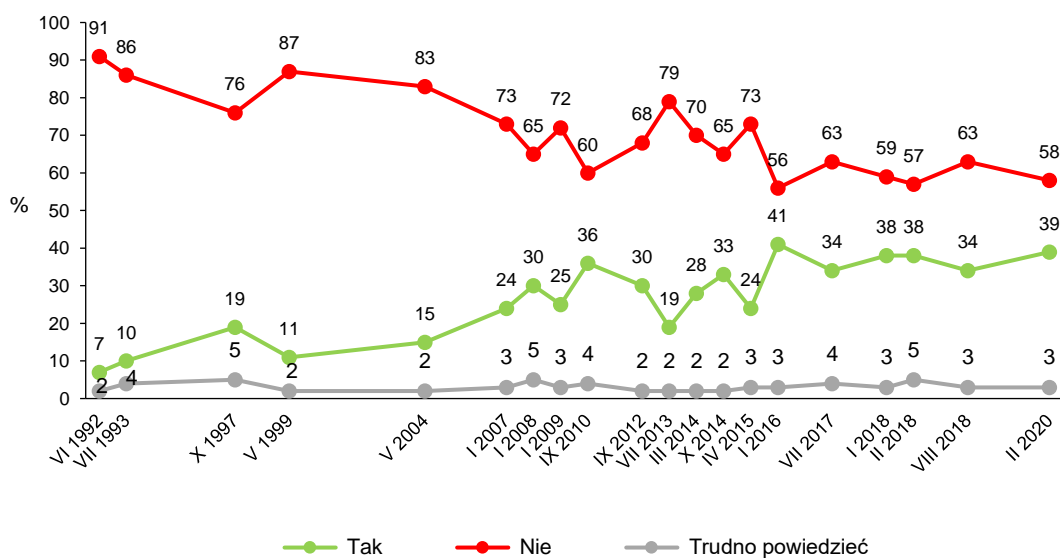
Poczucie podmiotowości obywateli i sprawczości w sferze publicznej jest jednym z kluczowych aspektów kształtujących funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego i demokracji. Czy Polacy mają poczucie wpływu na sprawy kraju i miejscowości, w której mieszkają? Zapytaliśmy o to w ostatnim sondażu¹.

WPŁYW NA SPRAWY KRAJU

Przeważająca część Polaków – blisko trzy piąte (58%) – uważa, że ludzie tacy jak oni nie mają obecnie wpływu na sprawy kraju, natomiast dwie piąte (39%) sądzi, że mają. Od poprzedniego pomiaru z sierpnia 2018 roku odsetek wyrażających przekonanie o wpływie obywateli na politykę nieco wzrósł (o 5 punktów procentowych i o tyle również zmniejszył się odsetek będących przeciwnego zdania) i – patrząc z dłuższej perspektywy – jest jednym z najwyższych, odkąd o to pytamy, czyli od roku 1992.

CBOS

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (357) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 6–16 lutego 2020 roku na liczącej 958 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Przekonani o wpływie zwykłych ludzi na sprawy kraju przeważają wśród najmłodszych respondentów i najbardziej zaangażowanych w praktyki religijne (uczestniczących w nich kilka razy w tygodniu). Częściej niż przeciętnie uważają tak również badani o poglądach prawicowych, mający wyższe wykształcenie, uzyskujący najwyższe dochody *per capita* (2500 zł i więcej), zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej. Z kolei o braku wpływu częściej niż przeciętnie mówią osoby znajdujące się w średniej i – szczególnie – złej sytuacji materialnej, starsi ankietowani (55+), mieszkańcy dużych miast (100 000 – 499 999 ludności) oraz nieuczestniczący w praktykach religijnych. W zauważalnie większym stopniu przekonanie o braku podmiotowości deklarują respondenci, którzy nie wzięliby obecnie udziału w wyborach parlamentarnych, oraz ci, którzy by to zrobili, ale nie są zdecydowani, na kogo oddaliby głos. Wśród potencjalnych wyborców poszczególnych ugrupowań poczucie wpływu na sprawy kraju jest częstsze niż przeciętnie. Wyjątkiem są zwolennicy Koalicji Obywatelskiej, którzy – podobnie jak większość Polaków – na ogół są zdania, że niewiele w tej kwestii zależy od zwykłych ludzi.

TABELA 1

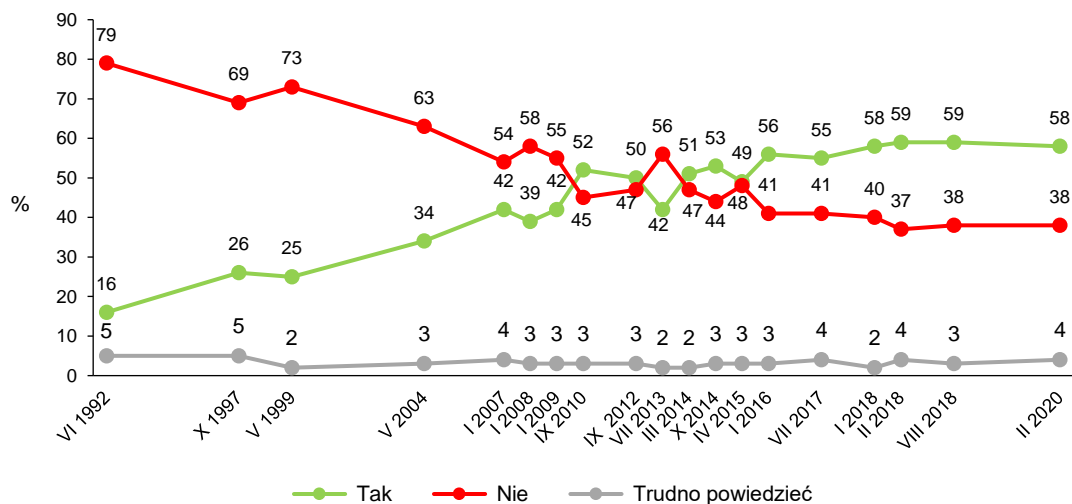
Na kandydata którego komitetu wyborczego głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Nowa Lewica + Lewica Razem	50	46	4
Polskie Stronnictwo Ludowe – Koalicja Polska*	49	51	0
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	48	49	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość*	48	50	2
Koalicja Obywatelska	41	58	1
Niezdecydowani, na kogo głosować	24	72	4
Niezamierzający głosować	13	83	4

* Uwaga, niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

WPŁYW NA SPRAWY MIASTA LUB GMINY

O ile w wymiarze krajowym możemy mówić o deficycie podmiotowości, o tyle większość Polaków (58%) uważa, że ludzie im podobni mają wpływ na sprawy swojego miasta lub swojej gminy. Blisko dwie piąte (38%) jest przeciwnego zdania. Wyniki te pozostają stabilne w stosunku do poprzednich pomiarów z 2018 roku. Można powiedzieć, że od roku 2016 obserwujemy dość stabilną przewagę przekonanych o poczuciu wpływu zwykłych ludzi na sprawy lokalne nad uważającymi inaczej.

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?

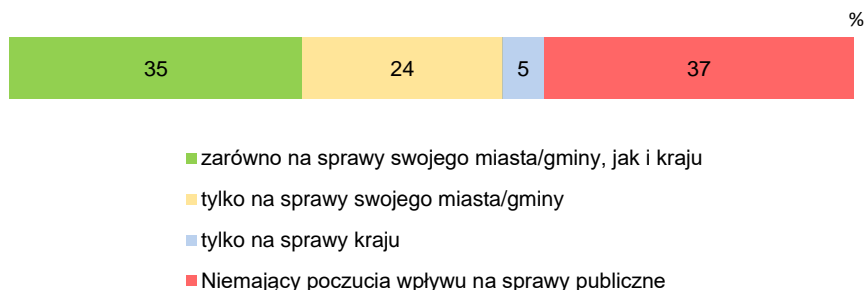

Poczucie podmiotowości w wymiarze lokalnym jest w niewielkim stopniu zróżnicowane przez wielkość miejscowości zamieszkania. O poczuciu sprawczości nieco częściej niż przeciętnie mówią mieszkańcy średniej wielkości miast (od 20 000 do 99 999 ludności), a nieco rzadziej respondenci z dużych miast (100 000 – 499 999 ludności). Deklaracje wyraźnie różnicują wiek, poziom wykształcenia badanych i powiązany z tym status ekonomiczny. Relatywnie częściej o tym, że to, co dzieje się lokalnie, zależy od zwykłych ludzi, mówią badani mający wyższe wykształcenie, z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach przypadających na osobę, zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, mający poniżej 35 lat, natomiast wyraźnie rzadziej – najstarsi, najslabiej wykształceni, źle oceniający własną sytuację materialną i uzyskujący najniższe dochody *per capita*.

POCZUCIE WPŁYwu NA SPRAWY PUBLICZNE W UJĘCIU SYNTETYCZNYM

Ponad jedna trzecia Polaków (35%) uważa, że ludzie tacy jak oni mają wpływ zarówno na sprawy kraju, jak i to, co dzieje się lokalnie. Blisko jedna czwarta (24%) mówi wyłącznie o wpływie na sprawy swojego miasta lub gminy, a co dwudziesty (5%) – jedynie na sprawy kraju. Niemal dwie piąte badanych (37%) wskazuje na brak podmiotowości w jednym i drugim wymiarze.

RYS. 3. Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ:

Przekonaniem, że działania zwykłych ludzi nie mają przełożenia na sprawy publiczne, wyróżniają się osoby znajdujące się w złej sytuacji materialnej, mające wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, najstarsi respondenci, mieszkańcy dużych miast (od 100 000 do 499 999 ludności) oraz niemający sprecyzowanych poglądów politycznych. Z kolei wpływ obywateli zarówno na to, co dzieje się w kraju, jak i lokalnie, częściej niż przeciętnie deklarują najmłodszy badani, najlepiej wykształceni, uzyskujący najwyższe dochody *per capita* oraz najbardziej zaangażowani w praktyki religijne.

Poczucie podmiotowości w sferze publicznej koresponduje z faktycznym zaangażowaniem społecznym. Osoby, które poświęcały czas na działalność w jakiejś organizacji społecznej, stowarzyszeniu, ruchu, klubie czy fundacji, częściej niż pozostałe są przekonane, że mają możliwość wpływania na sprawy publiczne, zwłaszcza w wymiarze lokalnym. Podobnie z angażowaniem się w dobrowolną i nieodpłatną pomoc na rzecz otoczenia czy potrzebujących, które również współwystępuje z częstszym przekonaniem o tym, że działania zwykłych ludzi mają przełożenie to, co dzieje się w miejscowości i – w mniejszym stopniu – w kraju. Warto podkreślić, że zależności te mają charakter dwukierunkowy. Z jednej strony osoby mające poczucie sprawstwa częściej angażują się w działalność społeczną, a z drugiej – działalność tego typu umacnia poczucie podmiotowości.

TABELA 2

Podejmowanie pracy społecznej w ramach jakiejś organizacji obywatelskiej (stowarzyszenia, ruchu, klubu lub fundacji)	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Tak	43	55	2	69	30	1
Nie	36	60	3	51	44	5
Ogółem	39	58	3	58	38	4

TABELA 3

Czy zdarzyło się Panu(i) dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracować społecznie na rzecz potrzebujących w 2019 roku?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju ?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy ?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Tak	47	52	1	75	25	0
Nie	36	60	3	52	43	5
Ogółem	39	58	3	58	38	4

Poczucie wpływu na sprawy kraju sprzyja postawie obywatelskiej, zauważalnie zwiększając deklarowaną gotowość do głosowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych i nadchodzących prezydenckich. Najwyższy odsetek niezamierzających głosować lub co do tego niezdecydowanych obserwujemy wśród badanych uważających, że od ludzi im podobnych nic nie zależy.

TABELA 4

Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ:	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu , to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?			10 maja odbędą się wybory prezydenckie . Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w tych wyborach?		
	Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału	Na pewno wezmę w nich udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nich udział	Raczej nie wezmę w nich udziału
	w procentach					
zarówno na sprawy swojego miasta/gminy, jak i kraju	88	8	4	92	5	3
tylko na sprawy swojego miasta/gminy	82	9	8	89	10	1
tylko na sprawy kraju	100	0	0	100	0	0
Niemający poczucia wpływu na sprawy publiczne	68	9	23	75	14	10
Ogółem	80	8	12	86	9	5

***

Nieprzerwanie od około czterech lat większość Polaków (niemal sześciu na dziesięciu) ma poczucie wpływu na to, co dzieje się w ich miejscowości. W stosunku do wcześniejszego okresu (przed rokiem 2016) zwiększyło się również przekonanie o wpływie obywateli na sprawy kraju, jednak w tym przypadku nadal przeważa poczucie braku podmiotowości. Wciąż znaczna część badanych (niespełna dwie piąte) w ogóle nie ma poczucia, że w sferze publicznej coś od nich zależy.

Opracował

Michał Feliksiak